

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ի Ր Ե Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՅԱՐԱՆ, ԵՐԿՐՈՐԴ, ԲԱՆԱՍԻՐԱՆ ԵՒ ԵՌԵՎԱՆ

Տարեկան գին կանխիկ լրացուց 100 :

Այս Լրագիրը ամեն շաբաթ օրերը կը հրատարակուի :

Պոլսիսն հաւր գացած Լրագիրներուն փոխարին ծախքը առնոցին ջրայ Է :

Իր շահին համար շուր մը հրատարակեց ու զոցը դիտի վճարէ տոցին 40 փարայ :

Երասիոյ գրոց ծանուցումը ձրի է :

Դուրսէն եկած նամակներուն փոխարին ծախքը Երկոցը դիտի վճարէ :

ՔԱՂԱՅԱՐԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՕԼԻՍ 29 ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ

Պէտքը տալի կուտակալ Վարդ Սոհամիէտ փաշայն, և սրբօրէն երեւելիներէն մէկը Պ. Բէգրոնիւն, անցած երեքշաբթի օրը Դուռնայի ճամբով աւագրիական վէճն անուան շրջեւ նաւով մայրաքաղաքս հասան :

Նոյն օրը Կոստանդնուպոլսու եկաւ նաեւ Իզմիրու նահանգին նախկին ընդհանուր կուտակալ բարձրադաստիւ Բազիլ փաշայն, որ Խարբուրդի ընդհանուր կուտակալ ընտրուած ըլլալով մօտ օրերս դէպ ի իրեն կառավարութեան յանձնուած երկիրը պիտի երթայ :

Օգոստոսի 25 (հոկտեմբեր 8) Թուականով քանի մը գետնապատուներու խորհուրդ ծանուցական գրոյն թարգմանութիւնն է :

« Կայսերական մեծազօր տէրութեան երկիրները գտնուած նաւահանգիստները երկաթ ձգող թէ մեծազօր տէրութեան և թէ ուրիշ բարեկամ տէրութեանց նաւերուն համար նաւահանգիստի վերապաշտպանութեան (ըման ունիւր) իրենց պաշտօնը վարելու կերպը մեծազօր տէրութեան կողմէն կարգադրուած և ջրոց տրուած է. և հրահանգաց Թուրքիոյ ամեն մէկուն խրկուած է. և այս հրահանգները ինչպէս որ մեծազօր տէրութեան հրապարակներուն համար, նմանապէս ուրիշ բարեկամ տէրութեանց հպատակներուն համար ալ ի գործ դնելը կարգադրութեան հարկաւոր պիտոյքներէն է. Եւստ ամենայնիւ, ձեր տէրութիւններուն կողմէն Վառնա նրստող հիւպատոսը այս կարգադրութեան կանոնովը վարվել չէ ուզեր. ինչպէս որ այս անգամ նոյն տեղէն եկած յատուկ ծանուցագիրները (մաղպաթա) մեզի կ'իմացնեն : Յիշեալ հիւպատոսին այս կարգադրութեանը դէմ կենալը նոյն իսկ կարգադրութեանը ուժը կոտորելով, ասոր հիմնուելէն առաջ գալու երկրին պահպանութիւնը կը վնասվի. ուստի նոյն հիւպատոսին յատկապէս ստիպողական հրաման խրկուելու է որ յիշեալ կարգադրութիւնը ի գործ դրուելու ինքն ալ կատարելապէս միաբանի : Եւս բանս ձեռնէ յատկապէս խնդրելով այս Թուրքիոյ գրեցիկը :

Նոյնեալ կիրակի օրը Թարապիս Ֆուսանգի գետնապատու պալատը գեղեցիկ հանգէս մը եղաւ : Քանի մը օր յառաջ գետնապատու տէրութեան արտաքին գործոց տեսուչ բարձրադաստիւ նախարարին հետ տեսութեան համար անոր ծովագետաց պալատը եր-

թալով գործը լրացնելէն ետքը Պէպէք գալեր էր Ֆուսանգիներուն հոն գտնուած ձեռնարանը տեսնելու, որ Տ. Պօրէ իմաստուն քահանային տեսչութեանը տակն է : Տղայոց ամեն կերպով յառաջադիմութիւնը տեսաւ և անձամբ ալ անոնց բաներ հարցնելով և կրթութիւնին անակոնելի եղաւ նախա զարգացած և բարգաւաճած ըլլալը իմանալով, որովհետեւ նոյն իսկ գետնապատու ալ աղէկ կարգադրու է. այն քան խանդաղասցաւ վրանին որ առաջիկայ կիրակի օրուան համար տղայքը ամենն ալ իրենց վարժապետներու վրէ իւր պալատը հրաւիրեց կերակուելու : Եւս հրաւիրը բաւական չի սեպելով կիրակի առտու ալ իւր պալատին առաջը կեցող Ֆուսանգի շրջեւ նախկին մակոյկները (ամստակներ) Պէպէք իրկեց որ հրաւիրեալները բերէ : Եւստոտեան ժամերգութիւնը դեսպանին պալատին մատուռը ըրին. նք պատարագի պատուաւորութիւնը ամբողջ գալատան տղայքը կատարելով. անկէց ետքը պարտեղը գացին. որ փառաւոր սեղան մը հոն պատրաստուած էր : Դեսպանը և անոր կողակիցը մինչեւ վերջը հրաւիրելոց հետ մէկ տեղ մէկ սեղան էին. և հետեւին ընտանեկան քաղցրութեանը վարվելու և խոսակցելով զարոցին աշակերտներուն քաղցրավարութեան մէջ զարգանալին ալ այս աղետական կերպով փորձելով հասկըցան : Հրաւիրեալները կէս օրէն մինչեւ չորս ժամ ետքը հոն մնալով նոյն մակոյկներով իրենց տեղը դարձան :

Ինչպէս ուրիշ շատ տեղեր, նրմանապէս Իզմիրու կողմն ալ շատ ժամանակէ ի վեր անձերեւ եկած չէր : Եւս եկած նամակները կը ծանուցանեն որ առաջի շաբթուին բաւական առատութեամբ անձերեւ գալով օրն ալ քարեկառներ, գետնապատուներ ալ աղէկ ըրեր և կակուղողներ է : Նմանապէս Սարգի կղզին ալ չորս հինգ ժամու շաբթուին անձերեւ գալով գետնապատուներ շատ աղէկութիւն ըրեր է :

Եւստանակէ մը ի վեր Սարուսան գաւառին երկու գեղերը, որոնց մէկն է Պօլուս ըստաւը, գողեր երեւան ելլելով թէ այս գիւղացիներուն, թէ մերձակայ երկիրներուն և թէ այն կողմերէն անցնող դարձող ճամբորդներուն անձնական և ապրանքի ապահովութիւնը վերցած էր : Եւս գողերուն գլխաւորներն էին երկու հոգի. մէկը Բիւլիւք Եւս, և միւսը Հեքիմ Օղլու կ'ըսուէր : Վիւղերուն կառավարիչները (միւսիրները) ասոնք բռնելու շատ ջանք կ'ընէին և չէր յաջողեր : Վերջապէս Պօլուսի կառավարիչ Հեքիմաթ Եւսովիւ Հալիմ աղայն իմանալով որ ասոնք երկուքն ալ Վիւղէ գիւղն են, զօրքով կ'երթայ գիւղը կը կոխէ, երկուքը մէկէն կը

բռնէ կը կապէ. գողցած և հոն պահած բաներին ալ ձեռքը ձգէ. որոց որուն որ տէրն ելաւ նէ ինչքը իրեն ըլլալը ապացոյցով հաստատելէն ետքը տիրոջը արուեցաւ, և գողերը կապած Սարուսան գաւառին կառավարութեան տեղակալին (քայմաթա) խորհուրդան :

Տեղոյս դաղդիական ծառայող լրագիրը Վերութեան հոկտեմբեր 14 ին (2 ին) գրուած նամակ մը կը հրատարակէ. որկէց հետեւեալ լուրերը կը քաղեմք :

Ինկիլիզի լեւալ շրջեւամը ամսոյս 2 ին (սեպտեմբեր 20 ին) Եւրէնտէրու նէն գալով հալէպէն բաղմաթիւ մարգիկ բերաւ իրենց ընտանեւորը : Նոյն ամսովն հոկտեմբերին ի վեր, որ առաջին ծանօթ եղած աղէկապի դէպքը պատահեցաւ. քանի մը հարիւր տուն քրիստոնէայ կեղծն որ այն գեղեցիկ և բաղմաթառ քաղաքը ձգելով փրկեց ընտանեւորը Վերութեան կը գաղթէ. և ասիկայ ասանկ բռնէ նէ : Հալէպու առաջին պայծառութիւնը կը կորսուի : Որովհետեւ Հալէպու բընակցաց չորս մասին մէկը քրիստոնէայ են. և քաղաքին գրեթէ բոլոր վաճառականները և արուեստաւորները առտոցմէն են : Տաճիկներուն մէկ մասը հարուստ և զօրաւոր մարդիկ են. որ այս կ'ըսվին. և քաղաքին չընկող մը շահութեան յարմար բոլոր տեղերն առնող ձեռքն են, մէկ մասն ալ մարդոյս կարեւոր պէտքերը բաները ծախող են. զոր օրինակ պախալ, կապագործ, խաւաթ, զաւլաւաթ, ծախիւ, եւայլն : Հրեայները ըստ մեծի մասին կամ առաջին կամ քիւլալ, վաճառականութեան վերաբերեալ արուեստներն ալ որոնց համար կրնանք ըսել թէ քաղաքին հոգին են, ուստի թէ որ այս գաղթաւ կանուլութիւնը երկուքը բռնէ : Հալէպ ալ Համաւ քաղաքներուն պէս բան մը կ'ըլլայ : Վերութի ալ աղէկ չըլլաւ. որովհետեւ արդէն քաղաքին տանելու չափէն աւելի մարդ լեցուած է հոն :

Թէ որ Հալէպու մօտ ծովագետները երթան գաղթողները նէ ինչպէս են Վալէքիէ և Եւրէնտէրուն եւայլն. գէշ չըլլաւ, այն կողմերուն վաճառականութիւնը կը ծաղկի, բայց նոյնքաղաքները հիմապիւսն վիճակին մէջ մընան նէ : անկէց ալ իւր չըլլաւ : Վալէքիէի նաւահանգիստը մաքրելու և աղէկցնելու է որ Լեւոնտայէն եկած վաճառականի նաւերը կարող ըլլան հոն գալու երկաթ նետելու : Եւրէնտէրունի բոլորի ցած ու փոս տեղերն ալ լեցունելու է որ ջուր չի կայնի. քանզի հոն կայնած ջուրերը ամառը կը հոսին և քաղաքին օդը կապական են : Եւս երկու քաղաքին որն որ աղէկցնելու պէտք եղած գործողութիւնները ըլլան նէ. այն քաղաքը Հալէպու գաւառին

մէկ հատիկ շահաւաճառ նաւահանգիստը կ'ըլլայ և այն տեղին ծաղկիւր քիչ ժամանակի մէջ կրնայ ըլլալ. որովհետեւ բոլոր ասորոց երկրին և միջազեռաց և Տիարաքիւրու և Պաղատաւու ձերմակ ծովի վրայ նաւահանգիստը, և եւրոպայի կողմերէն անտեղիւնք երթալու ինչքերուն համարանոցը այն կ'ըլլայ :

Վէրանիկի բնակիչներէն գիւղի և ագարակի տէր եղող մարդիկ երբեմն իրենց պէտքին համար ծանր շահով ստակ կը վերցնեն. և ասոր շահուն ալ շահը վրան դարձնելով երկրագործներուն վճարել կ'ուտան. և այս կերպով անոնք ծանր պարտքի տակ ձգելով նեղութեան մէջ կ'ընկնեն եղեր : Վէրանիկի նահանգին ընդհանուր կուտակալ բարձրադաստիւ Եւրոպա փաշայն ասիկայ լուրով և աղէկ ստուգելով յիշեալ գեղի և ագարակի տէրերը բոլոր կանչել տուաւ. և անոնց ստակի պատուիրեց որ թէ որ անանկ շահով ստակ վերցնելու պէտք ըլլայ նէ մէկ մը գեղացիներուն և երկրագործներուն հարցնեն. և անոնցմէ հաւաքութիւն առնելէն ետքը փոխ ստակ առնեն. և թէ որ անոնց չիմացուցած իրենք իրենց գիւղան ասանկ շահով ըստակ առնեն նէ իրենք պարտաւորին մայրն ալ շահն ալ իրենց քսակէն վճարելու :

Եւստիոյ Թուոյն մէջ հարեւանցի մը ծանուցիկը Եւսովուտուրի Վերութեան քաղաքը շարժ ելլելու. ընդարձակօրէն պատմելու այս շաբաթվան ձը գեղով :

Վէրանիկէն հոկտեմբեր 30 = 18 ին գրուած և տեղոյս գաղղիներէն ծառայող լրագիրն խրկուած նամակ մը Եւսովուտուրի հոկտեմբեր 16 ին (4 ին) խորհուրդ նամակէ մը այս կողմը կը քաղէ : Վերագ քաղաքի կառավարութեան տեղակալը (քայմաթա) հոս գաւառին ընդհանուր կուտակալին արտաքոյ կարգի յատուկ սուրհանդակ մը խրկեց այս տիրուր լրով որ աղէկաւոր և վնասակար գետնապատու մը եղաւ Վերագ քաղաքին մէջ հոկտեմբեր 12 ին (սեպտեմբեր 30 ին), ստուգանց ժամ մէկին և ըստ եւրոպացուց մէկ բաւորդէն աւելի քէց : Եւրոպին մէկ կողմը փլաւ. և զօրաց խումբ մը ամբողջ որ հոն պահպանուէ կը կենային, փլածին տաւ կը մնացին. երեք հարիւրէն աւելի տուն կործանեցան կամ վնասուեցան. յունաց եկեղեցի մը փլաւ. և պատառաք տեսնելու համար հոն ներկայ գրուող ժողովուրդը ամբողջ փլածին տակը մնացին մեռան. մէկն ալ չաղաւ տեցաւ, երկու մինարէ կործանեցան : Եւս աղէկաւոր միջոցիս մէջ մեռնողներուն համարանքը հինգ հարիւրը կանցնի : Եւս չըլլաւ որ այս շարժէս Եւսովուտուր և ուրիշ մօտաւոր տեղեր ալ շատ վնաս կրած են : Եւս մանրամասն պարա-

գայներուն վրայօք տակաւին աղէկ մը տեղեկութիւն չունիմք, որովհետեւ Պէրաթ Լանեայէն երեք օրվան . և Լիւրնեա չորս օրվան ճամբայ հեռու է : Լանեայի ընդ հանուր կուսակալը այս վնասներուն վրայ շատ ցաւելով՝ բազմաթիւ վրասներ խրկեց . որ շարժէն առանց տան մնացող խեղճերը իրենց պատասպարելու տեղ ունենան . և մասնաւորապէս կրթեալ զօրաց գունդը որ հոն պահպանութեան կեցած են :

— Պ. Մարիէ դ Ֆրանսըզ նորահաս ուսումնականը հնազանդական բաներ փնտռելու և գանձելու վրայ է Լիւրնեայի : Լիւրնեայի բաներս փնտռելու յատկացուցած տեղն է հին Սեմիթիա քաղաքին տեղը, որ հիմա Էսթիմըր ըսված տեղին մօտ է . և առաւելապէս Օլիւք քարայրի աշտարակին կողմը . և մինչեւ հիմա բաւական ընտիր հնութիւններ գտաւ : Սեմիթիա քաղաքը պարսից կամ բիւսէս թագաւորը կործանեց . և մնացած աւերակներն ալ քրիստոնէական թուականիս առաջին դարուն մէջ բոլորովին ջրհեղեղեցան . և տեղը աւաղով դրոյվեցաւ . Պ. Մարիէ դ յայս աւաղները մէկդի ընել կուտայ . և այս կերպով Սեմիթիա կուսքին մէկ մեծ մեծ եանին չընդարձ սահմանները դտաւ . որ երեսուն հազար մէթրի վրայ շինուած է եղեր : Սէկ երկայն նեղ ճամբայ մը գտաւ Սիւրբեան ըսուած ճամբաներէն որ շտապ չըլլար, այլ ծուռուծուռ կ'ըլլայ . և այս ճամբաս յիշեալ մեծեանը կը հանէր : Բովը մաւտուռի պէս տեղ մը կար, որուն մէջ մէկ հնութիւն մը կար որ նմանը մինչեւ հիմա բնաւ տեղ մը տեսնուած չէ, հին եգիպտացիներուն Լիւրնեայի առանձն և իբրեւս աստուած պաշտած կովը շատ աղէկ քանդակված . և մինչեւ հիմա ալ շատ աղէկ պահված : Հէնքը կրաքարէ է . վրան յիշեալ Լիւրնեայի կովուն յատուկ նշանները կան իրենց բնական գունովը : Լիւրնեայի Պ. Մարիէ դ յոռնական ալիք և օճիկ գիրքերը տեսաւ կամ իրարու քով դրած . կամ իրար հագուցած . և այս քրիստոնէական նշանէ . հին քրիստոնէայիները իբրեւ Յիսուսի Քրիստոսի կերանշան (առմա) կը բանեցնէին ասիկայ . իրեն « ես եմ ալիք և օ » կամ այդ և քէ ըսած խօսքէն առնելով : Լիւրնեայի հնազանդական վերաբերեալ այս տեղեկութիւնս ալ կ'ընէ որ՝ քրիստոնէայիները այս մեծեանը կործանելէն առաջ նոյն իսկ մեծեանին մէջ քրիստոնէական կրօնից պաշտօնը կը կատարէն եղեր . և ասիկայ հաստատելու ուրիշ ապացոյցներ ալ գտած է : Պ. Մարիէ դ կ'ըսէ որ լիւրնեայի աշտարակը կամբուր գը 7500 տարվան կայ . այսինքն քրիստոսէ 3500 տարի . և ջրհեղեղէն ալ 1156 տարի առաջ . ժամանակագրաց հաշուին նայելով . կամ եօթանասնից հաշուով՝ 563 տարի առաջ . ըսել է որ ջրհեղեղէն առաջ շինուած ըլլալը որ ուրիշ հնագէտ մատենագիրներ ըսած էին . ասիկայ ալ հաստատուեց : Դիւզէն և ուրիշ բուրգերը Օլիւք քարայրին նէն 1500 տարի ետք են :

ՊԱՐՍԱՍՏԱՆ . Հերաթիւ ինքնիշխան պետը Լար Սուհամմէտ խան մեծած ըլլալով, պարսից թագաւորը զօրք խրկեց որ երթան Հերաթ քաղաքին տիրեն և պարսից թագաւորութեան իշխանութեանը տակը ձգեն : Ինկիլիզի տեղութեան կողմէն Գէհրան նստող դեսպանը ասոր դէմ կեցաւ . բայց չա-

հը իր խորհուրդէն ետ չի կեցաւ . Զոկտեմբեր 4ին Սուհամմէտ զօրք ուսած գիրքերը կը ծանուցանեն թէ այն քաղաքը լուր առնուեր է որ պարսից շահին խրկած զօրքը Հերաթ մտեր են :

Ինկիլիզի Գէյլի Կիւլ օրագիրը Հերաթիւ գործող վրայօք հետեւեալ յօդուածը կը հրատարակէ :

Լար Սուհամմէտ խանին մեռնելը իր բոլոր հպատակներուն ցաւ տուաւ . անոր տեղն անցաւ անոր անդրանիկ տղան Սէիտ Սուհամմէտ խանը : Տօդ Սուհամմէտ, որ ասանկ յաջող առիթ մը ձեռքէ հանել չէր ուզեր, իր արդուն Հայտար խանին ձեռքը բազմաթիւ զօրք տուաւ և հրամայեց որ Սուհամմէտ խանին Հերաթիւ վրայ երթայ : Վանտահարի Վոհանաիլ խանն ալ իր շահուն ասանկ արշաւանք մը ընել կը խորհէր . բայց աշխարհավարութեան դիտմամբ իր եղբորմէն Տօդ Սուհամմէտ խանէն անհաճութիւն ընելով այն խորհուրդէն ետ կեցաւ : Հաւանական է որ Վոհանաիլ խանը պարսից թագաւորութեանն օգնութիւն պիտի ուզէ . և այն ալ ուզած օգնութիւնը պիտի տայ . և ասիկայ ալ կարելի կ'ընէ ինկիլիզի տեղութեան մէջ մտնելը . որով նոր բանակ մը հանել պէտք կ'ըլլայ Վապուրի կողմը : Տօդ Սուհամմէտ խանին անդրանիկ տղան Հայտար խանը աղվաններուն սովորութեանը համեմատ իրեն մեռնող եղբորը Լիւրնեայի խանին սյրի կիւր առած է . որ Հերաթիւ ինքնագլուխ իշխանին աղիկն է . և այս կողմէն իրաւունք մը ձեռքն ունենալով Հայտար խանը Հերաթիւ տիրել կ'ուզէ . որ իր աներձագին Սէիտ Սուհամմէտ խանին ձեռքէն է . և այս Սէիտ Սուհամմէտ խանին համար կը հուշակեն որ ինքից կողմանէ քիչ մը պակասութիւն ունենալով իշխանութեան անցնելու բաւականութի չունի : Սէկ երկրի մը այս որքան հետաւորներ կան . ամեն մէկը քիչ շատ յաջողելու յուսով կամ չի յաջողելու կասկածով : Հայտար խանը ստակ ունի նէ՝ Տօդ Սուհամմէտ խանը անկէց աւելի ունի . Վանտահարի Կիւլ ալ աղքատ մարդիկ չեն . ուստի այս բանին վերջը աղէտալի ըլլալէն երկրից կայ . Լը կարծուի թէ Վարսից զօրքը կրնան ճամբայ ելած ըլլալ Հերաթիւ տիրելու համար : Տօդ Սուհամմէտ խանին երկրորդ տղան Լիւրնեայի խանը Պալի է . որովհետեւ այս երկրի ըստ ալ Տօդ Սուհամմէտին ձեռքն անցած է . և ասիկայ ալ իր յիշեալ երկրորդ տղան մէկ ու կէս կամ երկու միլիօն առնելով այս երկրին կառավարութիւնը անոր յանձնած է . Վապուրի տարեկան եկամուտը 18 լաճ կամ 1.800.000 ռուբլի կը կարծուի :

ՄԱՐՏԻԱՆ ԻՍԻՐԵՐ

ԳԱՂԱԽ . Հասարակապետութեան մեծ պաշտօններուն գլուխն եղող նախարարները ամենը մէկէն իրենց պաշտօնէն հրաժարականին տուին . կ'ըսէ մօկրէօր Ինկիլիզի օրագիրը հոկտեմբեր 15 թերթին մէջ . և հասարակապետութեան նախագահն ալ ընդունեց հրաժարականին այն պայմանով որ՝ մինչեւ տեղեկին նորէն մարդգրուի նէ՝ իրենք իրենց պաշտօնը կաւարեն : Ոստիկանութեան վերակացուն ալ իր հրաժարականը տուաւ ներքին գործող պաշտօնէին . և այն ալ ընդունուեցաւ :

Հոկտեմբեր 16 ին յանձնարարական մնայուն ժողովքին անդամները ժողովեցան . և ժամանակ մը խորհուրդ ընելով որոշեցին որ հարկ չէ այս բանիս համար օրենսդրաց աղբայրին ժողովը գումարել . որ ինչպէս որ յայտնի է , հիմա պարսպայ ժամանակ ունի . Լը-

րաժարեալ պաշտօնէիները իրենց ժողովքին կանչեցին և Ֆուսսայի ընդհանուր վիճակին և ուրիշ կարեւոր բաներու վրայ անոնցմէ տեղեկութիւն ուզեցին : Լիւրնեայի պաշտօնէիները որ աւելի կողմը . և մասնաւոր Ֆուսսայի կեդրոնը, որից որ աւելի վախճուելու տեղի կրնար ըլլալ, հանդարտ են : Իրենց հրաժարելուն պատճառը շատ զգուշութեամբ բացատրեցին . ամենուն բերանը պտրտածը որքան էր նէ՝ միայն այնքանը խօսելով : Բայց կ'երեւի թէ հասարակապետութեան նախագահը իմացաւ հարկը իրեն հաստատուն բռնած որոշումը բացատրելու : Վոհանիլի-Կիւլ օրագիրը սովորաբար ասանկ բաները տեղովը կ'իմանայ . ասիկայ հոկտեմբեր 17ին հրատարակած թերթին մէջ երկու կարեւոր բացորոշութիւն կը պարունակէ : Լիւրնեայի է այն , որ հասարակապետութեան նախագահը իրեն այս անգամ օրենսդրաց աղբայրին ժողովքին խրկելու պաշտօնական թուղթին մէջ իրեն աշխարհավարութեան հիմնուն մէկն ալ այս պիտի զնէ , որ 1850 ին մայիս 31ին հրատարակած օրենքը որ ընտրութեանց վրայ է , պիտի վերցընէ . և երկրորդ , հաստատուն և անհրաժարելի և անջրկելի կերպով միտքը դրած է որ կարգի և պահպանողութեան և գերագոյն իշխանութեան քաղաքականութիւնը անխախտ պիտի պահէ , ինչպէս որ 1848 ին գեկտեմբեր 10ին որոշուած էր . և կը խոստանայ բոլորովին չի վիճանելու անիշխանութեան գաղափարներուն , վրասին ինչ պատրուակ որ առնեն և ինչ անուն զնեն իրենց նէ՝ պիտի չի խաբուի . և այս ալ յիշեալ պաշտօնական թղթին մէջ պիտի յայտնէ :

Ոմանք պաշտօնէից ամենուն մէկէն հրաժարումը տեսնելով կարծեցին թէ նախագահը կառավարութեան եղանակը փոխելու միտք ունի , և բարեկարգութեան կուսակիցները այս բանիս համար հետեւեալ պիտի ըլլան . բայց վերոյդէլ երկու յօդուածը բաւական ստուգութեամբ կը ցուցընէ որ ասանկ կարծիք ընդունելը բոլորովին խաբուած են : Սակայն նախագահին հաստատուն բռնել խոստացած երկու յօդուածը իրարու հակասական ըլլալու հոտ մը ունին . և նախագահը ասոնք ամենը մէկէն ինչպէս պիտի կատարէ . դժուարութիւնը հոն է : Բարեկարգութեան կուսակիցներուն շատ ուր մասին միաբանութեամբն է որ մայիս 31ին հուշակաւոր օրէնքը դրուեցաւ . այս օրէնքը վերցնելու առաջին անգամ առաջարկութիւն ընողներն լեռնախորժան ըսուած անգամները , որ են յեղափոխականները , և անիշխանութեան գաղափարներուն ինչ մտքով որ կրնայ հասկնալ Լուի Նաբոլէոն , գլխաւոր պաշտպանները : Լուի Նաբոլէոն մի և նոյն պաշտօնական գործն մէջ միանգամայն երկու իրարու հակառակ բան կը խոստանայ , անիշխանութեան գաղափարները ինչ անուն առնեն վրանին և ինչ քօղով որ ծածկուին նէ պիտի չի խաբուի , և պիտի չի զիջանի : Լիւրնեայի պատրուակներուն մէկն էր ըսելը թէ իշխանութիւնը ժողովուրդէն է . ուստի ամեն ժողովուրդ և իւրաքանչիւրը իրաւունք ունին քուէ տալու . բարեկարգութեան կուսակիցներուն մեծագոյն մասը մայիս 31ին օրէնքով ընտրութեան օրէնքին սահման զնելով այդ իրաւունքը ըսուած պատրուակը մերժեց : Լուի Նաբոլէոն որ այդպիսի պատրուակները ինքն ալ պիտի մերժեր , մայիս 31ին օրէնքը վերցնելու խօսք կուտայ : Լիւրնեայի մէջ ժողովը նորէն գումարելէն ետքը նոյնիք թէ ինչ բացատրութիւն կը սօրվիմք ասոր վրայ :

— Մասն գետին քով Շալոն քաղաքը մէկ գեղադորմ մը մէկ վարպետութիւն և գիւտ մը գտեր է . որով ամեն մարդ կրնայ իր տանը պէտք եղածին չափ շաքարը տունէ շինել և գուրսի կարօտ չըլլալ : Թէ որ այս գիւտըս ինչ ըլլալը հրատարակուի նէ՝ անքաղ մեր ընթերցողացը կը հաղորդեմք . սակայն հրատարակուելուն ալ կասկած ունիմք . որովհետեւ Ֆուսսայի մարտին ցուցակէն կ'երեւի որ Ֆուսսայի մէջ ճակնդեղէ կամ բանձարէ շաքար հանելու գործարանները շատնալով գուրսէն եկած շաքարի շատ կարօտ չըլլանուն համար մարտին եկամուտ 5 միլիօն ֆուսայի պակաս եղեր է այս տարի : Շաքարի գործարաններէն առնուած տուրքը մարտին պակասութիւն կը լեցնէ . բայց թէ որ ամեն մարդ իրեն պէտք եղած շաքարը իր տունը շինելու ըլլայ նէ՝ շաքարի գործարաններն ալ յարգէ կ'իման . անոնցմէ տեղութեան գանձուն երթալու եկամուտն ալ կը պակասէ : Լիւրնեայի համար կարելի է որ այս գիւտս տարածուելուն տեղութեան կողմէն արգելք դրուի :

— Ֆուսսայի օրենսդրաց առեւանին խորհրդականները հիմա պարսպայ ժամանակ ունին . որովհետեւ խորհրդարանը գոց է : Լիւրնեայի մէջ Պ. Բադալ Տիւրբա , որ հասարակապետական է , տարեւոր քաղաքական հանգէսի մը ներկայ գտնուելու համար Վարպետը ըսուած տեղը կ'երթայ . և այն տեղացւոյ բազմութեան մէջ , որ հասարակապետականներն ալ բազմութեան կար , թագաւորականներէն ալ , Լուի Նաբոլէոնի կուսակիցներէն ալ , թէ երկի մարդ և թէ կրկ մարդ , մէկ ատենախօսութիւն մը ընելով օրենսդրաց ժողովքին անգամնէն գանգատ ընել իրեն որ սահմանադրական կանոններուն վնաս հասցնել կ'ուզեն , յանկարծ ոստիկանութեան գործակալ մը իր զինուորներովը ներս կը մտնէ , և ուղղակի ատենախօսին շտապելով կ'ըսէ . հրամանդ որովհետեւ օտարական ես՝ պէտք է որ հոս գալու համար անցագիր (բատտարօն) ունենաս , տեսնեմ մէկ մը : Պ. Տիւրբա կ'ըսէ . ես օրենսդրաց ժողովքին անդամ և հասարակութեան պատգամաւոր եմ : Կործակալը կ'ըսէ . այդ իմ հասկնալու բանն չէ . ես անցագիրդ տեսնել կ'ուզեմ : Պ. Տիւրբա իրեն ատտիճանին յատուկ պատուոյ նշանը կը ցուցնէ . գործակալը կ'ըսէ . կրնայ ըլլալ որ ատտիկայ ուրիշին ըլլայ և քու վերադառնալու գտնուի . անցագիրդ կ'ուզեմ : Հարկ կ'ըլլայ անցագիրը ցուցընել . գործակալին ալ ըսելը չի մնալով հոն կը նստի ատենախօսութիւնը մտիկ ընելու : Լիւրնեայի Պ. Տիւրբա որ տին յուզմունքէն հանգարուեցաւ . ըսկըսաւ խօսքը ձգած տեղէն առնել ու օրենսդրաց ժողովքին դէմ ըրած գանգատը շարունակել : Լիւրնեայի գործակալն ելաւ ու ըսաւ . Պ. Տիւրբա , քեզի իմ իշխանութեամբս կը հրամայեմ որ ձայնդ կորես ու տոկէ վար ինչնաս . որովհետեւ խօսքերդ աղմուկ և խռովութիւն պատճառելու բաներ են : Պ. Տիւրբա պատասխան տալու չէ . գործակալը մտիկ չըրաւ . հարկ եղաւ որ ատենաքանը ճառը կ'իստատ ձգէ ու վար ինչնայ : Կործակալին ըրածին հանգէսին ներկայ գտնուողները հասարակապետականներէն զատաւ ամեն ալ հաւանեցան :

ԱՆԳԱՂԱԽ . Պ. Ուիլարտսըն ճանապարհորդը , որ քանի մը տարի է որ Լիւրնեայի մէջ կը պտրտէր Լիւրնեայի վերայ աշխարհագրական տեղեկութիւնները եկիցընելու և ճիշդ ստորագրութիւններ տալու համար , և Հապէստանի լեռնակողմեան երկրները

1 Տես ինչ որ ասոր և ուրիշ ասոր նման հին շինքերուն վրայ ըսած ենք : Զատ առաջին ժամանակ մարդիկ իրենց ան և հասարակական և բարոյական իրենցնէն շրջա (երես , 73) : Այս ճառը մարդիկ առաջ վայելուածեան վիճակի մէջ էին և ետքէն կրթութիւն սովորեցան ըսողներուն դէմ է . և ասիկայէ 1843 ին : Զայսի բաղադրութեան հայերէն թարգմանութեանը դ հաստատուեց Վանանի կազմածն ալ կը գտնուի :

գին : Եւ յիշատակ պարոն Պօղոս Սե-
բաստեանի այս կամքը աղէկ իմացան
Վէնէտիկի վանքին ուսումնասէր վե-
րապատուելի քահանայները , և մեզմե-
այս բառարաններս առին խոստանալով
որ այս մեր մեծահաջակ մարդուն բառա-
գիրքները ի լոյս բնծայեն և պարոն Պօ-
ղոսի անունովը դրոշմեն զձակատը՝ մենք
ալ տուելիք իրենց այն ութն հատորներն
և շնորհակալ եղանք ու կ'ըլլանք միշտ
իրենց ազնուականութեանը : Սակայն
կը ցաւիմք որ ինչուան այս օրս անտա-
րակոյս բնական արգելքներով չի կրցան
գովելի խոստմունքը կատարել : Աստի
մենք այժմ կը փափաքեմք և կը խնդ-
րեմք պատկառելի միաբանութենէն որ
բազմակիցին մէջ այս բառագիրքնե-
րուն վրայօք տեղեկութիւն գրուի վա-
սըն կատարելոյ զկամս ուսումնասէր
հայագրի անձանց . և քաջ ալ գիտեմք
որ չեն մոռնար զայն ի լոյս բնծայե-
լու :

« Յոյս ունիմք որ մեր խնդիրը ըն-
դունելի կ'ըլլայ , և այն յուսով է որ ,
այս ս զերս հոս գրուեցան » :

Ստանիսլ Եփեսոսեան :

ԻՆՆԱՅԻՆ ԿԱՆՈՒՆ

ԵՐԱՅԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՆՈՒՆՔ

(Հարաւորութիւն և վերջ) :

« Մի ամեն բաներէն Պ. Պօրս-
դէր այս հետեւութիւնս կը հանէ որ ,
այս արձանագրութիւններս չեն կը-
նար առանձին ճանապարհորդներու
գործը ըլլալ , այլ շատուր ժողովուրդի
մը բան ըլլալու է , որ մէկ որոշեալ
ժամանակի մը մէջ այս հովտի մէջ
բնակութիւն հաստատած ըլլան . և
այս որոշեալ ժամանակ ալ մէկ դա-
րէնքամ հարիւր տարիէն աւելի չի
կրնար ըլլալ » :

« Եւ իմայ , որովհետեւ միայն մէկ
ժողովուրդ մը կայ որ այս պայմաննե-
րը անթերի կատարած կրնայ ըլլալ , որ
է իսրայէլացւոյ ժողովուրդը ի գիւղ-
տոսէն ելած ատեն , Պ. Պօրսդէր այս
եզրակացութեան կը հասցնէ խօսքը
թէ իրք ալ այս ժողովուրդն է որ Սի-
նայի ապարածման ետեւ վրայ այս գրե-
բանդակելու կարողացած ըլլայ » :

« Մի քաղաքաւոր նոյն իսկ երկրին
բնութիւնն ալ կը հաստատուէ կ'ըսէ ,
Սինայի այն ընդարձակ անապատքի-
ն վրա մարդոց անգամ սնունդ չի կրնար
տալ . անանկ որ այս անապատներուն
մէջ պտուղաւոր արապը անգամ կըստիպ-
ուի իրեն ապրուստին համար պէտք ե-
ղած բաները հետը տանելու : Եւ քա-
սանկ տեղեր և այնքան անմատոյց բար-
ձր տեղեր այնքան բազմութիւն գրե-
բանդակելու համար պէտք էին սան-
դուղքներ , հարթայատակ կայնելու
թիւնին հոն հաստատած մարդոց քով
կը գտնուին : Եւ այս ասանկ ժողովուրդ-
մըն ալ ասանկ անապատ տեղ մը՝ մի-
այն արտաքին կարգի եղանակով մը կը-
նայ իրեն ապրուստ գտնել : Եւ միայն
մէկ ժողովուրդ մը կայ որ այն կողմերը
40 տարի շարունակ բնակած է հրաշա-
լի եղանակաւ . որ են իսրայէլացիք Սի-
նայի ժողովուրդը » :

« 3. Մի արձանագրութիւնները
գրեթէ ամենն ալ Սիւնգէն Սինայ լե-
ռին երթալու ճամբուն վրայ կը գրու-
նուին . այսինքն այն ճամբուն վրայ ,
որկէ անցած պիտի ըլլան իսրայէլացիք
Իզրայէլ տեղ ելած ատենին : Սինայ
կարեւոր պարագայ մըն է , որ գերմա-
նացի Պ. Պէռ փիլիսոփային միտքը չէր
եկեր այս արձանագրութիւններս նա-
բառացիներուն տուած ատենը . որով

հետեւ նաբառացիները ապառաժ ա-
րաբիայի բնակիչ ըլլալով տեղեկանին Սի-
նայ լեռան Սիւնգէն կողմը չէ , Ի-
զրայէլ կողմն է . այսինքն միւս երեսը » :

« 4. Պօրսդէրին իր գրութիւնը
հաստատելու համար մէջ բերած փա-
տերը ասանկ համառօտածի պէս ը-
րինք » :

« 5. Մի արձանագրութիւնները կար-
գալու կարող եղած եղանակը ինչպէս
որ ինք կը կարծէ , վարպետ եղանակ մըն
է , և ամեն գիտուններու միտք չկրնայ
համոզել ալ նե՝ ճշմարտանմանութե-
ն չան մը վրան շերտերով մարդ չի կրնար
ուրանալ » :

« 6. Մի արձանագրութիւնները կար-
տին մօտ հասն ըրող ըսված տեղը մէկ
ապառաժ քար մը կայ , որուն վրայ քան-
դակված արձանագրութիւն մը կայ :
Մի արձանագրութիւնս ասկէ քա-
նի մի տարի առաջ ինկիլիթ նաւական
զինուորութեան զօրավար (օֆֆիսիէ)
կրուգէնտէն տեղակալը գտաւ . օրի-
նակը առաւ և ինկիլթէնուայի մէջ ծա-
նօթացոյց : Մի արձանագրութիւնըս
այս կերպով Պ. Պօրսդէրին ձեռք ալ
անցաւ որ այն ատենը Սինայի պար-
կան ալիսարհագրութեան գիրքը կը շինէր :
Մի իմաստունը մէկ գիպուածով մը
որ աստուածային տեսչութեան գործ
մը կը ճանչնայ ինքը , այս արձանագ-
րութեան արաբերէն թարգմանելը
գտաւ : Սինայի անուն արաբացի մա-
տենագրին գիրքերուն մէկուն մէջ :
Մի արձանագրութեանս իմաստը հաս-
կընալէն ետք Պ. Պօրսդէր ասիկայ
բաղդատութեան ծայր մը բռնեց Սի-
նայի արձանագրութիւնները հասկնա-
լու . և անոնք գրեթէ բանալի մը եղան
ասոր գաղտնիքը բանալու » :

« 7. Մի ալ գիտեց որ Սինայի ար-
ձանագրութեանց գրեթէ ու երեւ-
յական և արաբերէն և յունարէն գր-
քերուն մէջ աչքի յայտնի երեւելի նը-
մանութիւններ և համեմատութիւն-
ներ կան . և այս համեմատութիւնովս
և իրեն հիմն բռնելով այս կանոնը , որ
մէկ յետ- ունեցող իզրայէլացի զօր-
նը ալ մէկ ըլլալու է . մինչեւ հիմայ ժող-
վուած արձանագրութիւններուն շա-
տը Պ. Պօրսդէր կարողացաւ կարգա-
լու և հասկնալու և թարգմանելու :
Սինայ ընթերցողները կրնան ասոնց կա-
րեւորութիւնը հասկնալ քանի մի կը-
տոր օրինակներէն , որ հոս անոնց աչ-
քին առաջը կը դնեմք : (Թե՛ քոր Պ.)
« Պօրսդէրին թարգմանութեան կեր-
պին հիմը հաստատուէն է նե , Սինայի
հովտները մինչեւ հիմայ գտնուած
ներուն ամենէն աւելի հետաքրքրական
և քրիստոնէից համար կարեւոր յիշա-
տակարանները ունեցած կ'ըլլան » :

« 8. Մի արձանագրութիւններ , ու-
րին որ ուրիշներուն պէս բուն ողջնա-
գիր տառերովը մէջ կը բերէ Պ. Պօրս-
դէր , հինգ տող է . և երկրորդ և
երրորդ տողերուն մէջ տեղերը մէկ
ծուռ և անկանոն գիծ մը կայ . որպէս
թէ վաղու ընդի մը ձեւ յուսնելու
զած ըլլայ : Սինայի կերեւի չորրորդ և
հինգերորդ տողերուն միջոցը Սի-
նայի ժողովուրդը տակն ալ մէկ էջու մը
պատկեր փորված է » :

« 9. Մի կտորս Պ. Պօրսդէր ասանկ
կը թարգմանէ » :

« Ժողովուրդը բերանը գետին տուած . ինչ ալ
բերանէն կը խմէ » :

« Ժողովուրդը երկու աղբիւրներուն ոտք կը նե-
ն ալ ինչ պէս » :

« Մէկ ծառի մը ծիւղով զարնելով զանութեան
ն ծիւղը , կը բռնէ » :

« 10. Սինայ Սեուայ և Սեուայ կամ
փորձութիւն ըսված տեղերը եղած հը-
րաշքները պիտի ըլլան . (Եւր . 25 :
Ժէ . 5 . 6 .) որ Սինայի ապառաժնե-
րը կը կոչուեն . և այս երկու առիթիս
մէջ այն տրուեն որ ըրին իսրայէլա-
ցիք որոնց շատ անգամ օրինակ կը բեր-

վին կից արձակող (չիֆտէ նետող) էջե-
րը » :

« 11. Սինայ առաջ առիթ ունեցանք
նշանակելու Սինայի կոմսին , ստորագ-
րած արձանագրութիւնը , որուն ա-
ռաջին տողը նոյն հեղինակը օրինակե-
ր է . և դժբաղդաբար մեր ձեռքը մի-
այն այն կտորը կայ : Եւ արձանագրութե-
նից յետոյ Սինայը , որ վերնագիրը հաշ-
ուէ չի խառնելով ալ 41 տողէն պակաս
չէ , և մասնաւոր ինքնաբերական ըլ-
լալ . որ ամեն մէկ գրին երկայնութիւն
մէկ մէկ ոտնաչափ , և վերնագրին ա-
մեն մէկ գրերը վեցական ոտնաչափ է-
ին , և չիֆտիտակ տրնկված ապառաժի
մը վրայ գետինն երեսէն 100 խոնա-
չափ բարձր տեղ մը ասանկ բան մը փո-
րագրելուն դժուարութիւնը կը հա-
կըցնէ թէ ինչ կարեւոր և մեծ բան
եղած պիտի ըլլայ , որուն յիշատակը այս
կեքստովս յետագայից հասցնել ուզե-
ր են » :

« 12. Սինայ վերնագիրը Պ. Պօրսդէր
ասանկ կը թարգմանէ » :

« 13. Մի արձանագրութիւններ կը փախի
որ առջևի երկու տղերքը վեր վերցունեն .
որով . և վաղեւն իբէն վրան հեծնողը
որ գետինը կը զարնէ : Փարաւոն ամենայն
որ զօրութեամբ վաղելով արագնայ
որ երկվարի մը պէս , կը փախչի . փա-
րաւոն շուտացնելու համար երկու
որ ձեռքը վեր վերցնելով » :

« 14. Մի վերնագիրը կը ցըցունէ որ
նոյն իսկ՝ արձանագրութիւնը կարմիր
ծովէն անցնելուն , և Փարաւոնի ընդ-
ուերուն հետ յարաբերութիւն ունի » :

« 15. Մի ատենը կարելի կը սեպուի
որ արձանագրութեան 41 տողը համե-
մատութիւն ունենայ Սինայի երգայն
հետ . — որ է օրհնար . — որ բերայական բը-
նագրին մէջ 41 տող է : Սինայի որ ժա-
ռի վրայ փորագրեալ ունեցած կ'ը-
լանք Սինայի երգը . Սինայ Պ. Պօ-
րսդէրին կարծիքն է » :

« 16. Մի արձանագրութիւններ մէջ առ-
կէց ետքը եղած երեք արձանագրու-
թիւնները մի և նոյն դէպքի հետ յա-
րաբերութիւն ունեն . որ է իսրայե-
լացւոյ բանակին վրայ և բոլորաբեր
լրամարգի (պտրճին) իջնալը : Մի
տարբերութիւնովս որ , այն կենդանին
որ սուրբ գրոց թարգմանները լրա-
մարգի կ'ըսեն , հոս սագ (խաղ) եղած
կ'ըլլայ » :

« 17. Սինայի սագի կ'ըսեն ծովն » :

« 18. Ժողովուրդը որ կը փախչէր կուշտ մը անոնք
կուտէ » :

« 19. Սինայի ընթերցումը , վերջին ար-
ձանագրութիւն մըն ալ մէջ բերելով
որ հսկայից պատերազմը կը պատմէ .
որուն մէջ ամաղէկացիները յաղթուե-
ցան (Թուոյ . 41 . 35 :) Պ. Պօրս-
դէր իրաւունք ունի ըսելու թէ այս
արձանագրութիւնս ամենէն հետա-
քրքրական է . Սինայ մէկ զատ քա-
րի մը վրայ փորված կը գտնուի . մէկ
տողէ մը բաղկացեալ է . և վրան թե-
ւերը վեր վերցուցած մարդու պատ-
կեր կայ » :

« 20. Մարգարէն մեծ կարծր քարի մը վրայ կ'աղօթէ
Սե . 25 : Ահարոն և Ուր ձեռքերը վեր կը բռնեն .
որ ինչպէս ինչպէս » :

« 21. Սինայի թէ բաւական խօսե-
ցանք իմաստունը ուշագրութիւնը ա-
սանկ ընդհանուր կարեւորութիւն ու-
նեցող գիրքի մը վրայ շարժելու : Թե՛
որ Պ. Պօրսդէր կարողանայ ապացոյց-
ներով հաստատելու թէ՛ այս արձա-
նագրութիւններս կարգաւորն բանա-
լին գտնէ , քրիստոնէական կրօնից ճշ-
մարտութեան յայտնի ապացոյցներուն
վրայ կարեւոր մէկ բան մըն ալ աւել-
ցուցած կ'ըլլայ : Դամանակակից պատ-
մութիւն մը , պատմած բաները եղած
ատենը և եղած տեղը գրուած , նոյն
բանը ըլլալ անցնելէն 4000 տարի ետ-
քը կուգայ մեր սուրբ գրոց վաւերա-
կանութիւնը հաստատելու , և միայն

իրեն գտնուելով Վ զրգէռի աշակերտ-
ներուն ծաղրածութիւնները խայտա-
ռակելու , և նոր փիլիսոփայութեան
այս ամեն բաներուս վրայ կասկածելը
կամ այլաբանական պատմութիւններ
կարծելը սուտ հանելու » :

« 22. Մի քիւրտ հնախօսներուն հա-
մար ալ նոր կարեւորութիւն մը ունի :
Սինայի արձանագրութիւններուն լե-
զուն՝ Իզրայէլայի այն ժամանակուան
հասարակաց ուսման լեզուն պիտի
ըլլայ . որ իսրայէլացիք 400 տարի Վե-
սեմ կենալով սորվեցան . Իսկ լոկ ե-
գիպտական հին յիշատակարանները սըր-
բազան կամ նուիրական լեզուններուն
կիցը կուենայ վրան » :

« 23. Մի բանս միայն հարեւանցի մը
կը նշանակեմք . և խօսքերնիս կը վեր-
ջացնեմք մեր ընթերցողները յորդորե-
լով որ Պ. Պօրսդէրին սինայի յայնի վը-
րայ մտածեն : Մի մտածութիւն հա-
կաւ անոնց շատ խորհրդածութիւն-
ներ կը թերադրէ մեր հաւատոյն հա-
տատութիւն տուող ապացոյցներուն
զօրութեանը վրայ » :

Քառուի :

ԾԱՆՈԹՈՒՄՆ

Մի ան և յիշատակ ժամանակները գրա-
նութիւնն ինչ հարմար , որ այս երկրորդ-
տողութեամբ այս պատմութեամբ կ'ըլլայ . և
թէ որքան հարմար պարագայներով հայտնի
ներ ինչպէս . և ժամանակիս պարագայներուն
նայելով ասանկ հարմար մը համար սեղան լե-
կել է թէ աղէկ ճարտարութիւնն ինչպէս . և սե-
ղանի զարդարումն ալ բաւական ծախս ինչպէս .
Բայց հիմա ուղղիւ համար ասանկ լեկելու
են . օրհնարից պարոն (Յարութիւնը սեղան
ընթերցումն շարժարեւել ինչ յարմար արտե-
սի պէս ընելով աղէկ ճարտարութիւնն վաղ-
իւր է . փառաւոր սեղան մը ընթերցում համար
պէտք եղած բաներն ալ ունի . և ուղղա-
տեղ լեկելու ինչպէս , և լեկ սեղանի համար
ուղղա-տեղ բաները հետ ատենով ինչպէս լե-
կաւոր վարչիւն : Պարոն (Յարութիւնը պե-
տեւ ուղղա-տեղ ինչպէս) ինչպէս ժաման-
եցիւն . որ որ յարմար ինչպէս բանալ է » :

« Պէտքաւ Սինայի ժողովուրդը
պէտք մէկ քան մը ինչ ծախս . քան ընթեր-
ցումն հարմար խնդրան պէտք վրայ է . Բայց
որքան մեծալ մէկ պարագայ մը լեկել որ հար-
մար հարմար խնդրան աղէկ ինչպէս . մե-
ջ պարագայ ծախսով և ծախսով լեկելու
վաճ , և աղէկ նայաւոր և լեկաւոր է : Սին-
այի պարտի ինչ Պէտքաւ լեկելու վաղիւր
յարգը նայելով լեկ որ մէկ այս քան ատեն
և քիչայի պարտ լեկելու նե է թէ աղէկ ալ լեկ
լեկել : Սինայ շարժարեւել խնդրան լեկաւոր
ձեռններուն սեղանին ինչպէս պէտք եղած պե-
տեւ լեկելու ատեն » :

« Կոստանդնուպոլսի շարժարեւել Սինայի գե-
ղին ատեն ծախսն սեղանը լեկ հարմար խն-
դան պէտք ինչ ծախս . որ քան ընթերցում-
ալ ինչպէս , լեկ լեկ գիտելով պարագայ ալ
ինչպէս լեկաւ . և այն խնդրան հարմար բարե-
բեկ լեկելով արդիւնաւոր ալ լեկաւ : Սին-
այ լեկաւոր լեկելու քան ալ ինչպէս ընթերցում
և լեկաւոր այս պէտքն հիմա բաւական յարգ
վաճաւոր են . Բայց պէտք լեկաւոր գիտել ծա-
խելու յանձնաւոր լեկաւ : Սինայ ուղղա-
շարժարեւել խնդրան լեկաւոր լեկաւոր օ-
րային պէտք եղած պէտք լեկելու լեկաւ
ատեն » :

ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ 2

ԼԵՍԳՐԻՍ

Պրոֆեսոր Գովհաննիս

Չամբաճեան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԵՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻՆԻՍՏԵՐՍՏԵՐՆԵՐԻ

Ի ՎԵՐԻՐ ԵՄԵՆ